

Algunes qüestions jurídiques sobre Gallecs

Oriol Valls

Lletrat

airebé trenta anys després que un govern no democràtic decidís que a les rodalies de Barcelona i Madrid calia construir algunes grans ciutats artificials (ACTUR), on encabir-hi allò que anomenaven "productors", sembla que l'herència d'aquella decisió, a Mollet del Vallès i altres sis municipis dels voltants, o sigui Gallecs, estigui tant empantanegada com sempre. Recentment el Tribunal Superior de Justícia de Catalunya, resolent un recurs contenciós administratiu, ha sentenciat que Gallecs, o sigui el territori que va ser expropiat per construir-hi una gran ciutat artificial, no està sotmès a un règim urbanístic especial. Això significa, d'entrada, que els ajuntaments amb territori a l'antiga ACTUR de Gallecs tenen les mateixes competències que la resta dels ajuntaments de Catalunya, cosa que nega la Generalitat de Catalunya.

Quan un òrgan judicial dicta una sentència, vol dir que se li està demanant que emeti un judici en relació a una qüestió en la que dues o més parts no hi han estat d'acord prèviament. Quan aquest òrgan judicial és de l'ordre contenciós administratiu vol dir que de les dues o més parts en litigi, una, o més d'una, és Administració pública. Si tenim en compte que la Constitució espanyola (CE) estableix que

L'Administració pública serveix amb objectivitat els interessos generals, vol dir que a Gallecs, on litiguen les administració autonòmica i municipal, hi ha com a mínim dues maneres d'entendre aquesta objectivitat al servei dels interessos generals, o d'entendre què vol dir interessos generals. Això, però, no és l'objecte d'aquest escrit, i seran els tribunals els que, a manca d'acord entre les parts implicades, hauran d'acabar d'aclarir-ho.

L'Estat, a la dècada dels 70, per a l'ACTUR de Gallecs, va expropiar als seus propietaris 1.472 ha. de terrenys que pertanyien a set municipis. La formació de l'estat de les autonomies va fer que la propietat d'aquells terrenys expropiats fos transferida a la Generalitat de Catalunya. Fins aquell moment el procés de formació de l'ACTUR havia patit diverses vicissituds, però físicament no hi hauria hagut cap canvi significatiu sinó hagués estat per la influència que la propietat a mans de l'administració va exercir sobre el conreu de les terres i l'ocupació de les edificacions.

La situació actual és que de tota aquella superfície expropiada, només resten sense urbanitzar en sentit estricte (o sigui comptabilitzant aquells terrenys que no han estat inclosos en cap planejament de desenvolupament urbanístic) unes 725 ha. D'aquestes, la majoria, 465 ha, estan situades en el terme municipal de Mollet del Vallès.

La Generalitat de Catalunya, mitjançant l'Institut Català del Sòl (ICS), és la propietària d'aquests terrenys. Es tracta, doncs, d'una propietat pública en sentit ampli si tenim en compte que pertany a l'administració pública. Però aquesta qüestió requereix alguna matisació. No n'hi ha prou amb aquell qualificatiu. Tots els béns de les administracions públiques no tenen el mateix règim jurídic. La divisió més important d'aquests béns és la que hi ha entre els béns de domini públic i els béns patrimonials. Els primers són aquells que estan destinats a l'ús o al servei generals; els segons són els que les administracions públiques posseeixen com ho podria fer qualsevol altra persona particular. Gallecs és un bé patrimonial de l'ICS, i com a tal el pot administrar com millor li sembli. Però en aquest cas hi ha un element pertorbador important. L'ICS és un ens que pertany a la Generalitat de Catalunya i està adscrit al Departament de Política Territorial i Obres Públiques (DPTOP), de tal manera que el Conseller de torn és a la vegada el President de l'ICS. Com tothom sap, el DPTOP és qui exerceix les competències urbanístiques de la Generalitat de Catalunya i és qui diu la darrera paraula en la major part del planejament urbanístic que s'elabora i es tramita a Catalunya.

Tenim, doncs, d'una banda el DPTOP, que ha d'actuar objectivament al servei dels interessos generals. També sabem que la CE estableix que

el dret de propietat no és un dret absolut, sinó que el seu contingut es delimita per la seva funció social. Però, d'altra banda el Conseller de PTOp és també President de l'ICS, i com a tal ha de vetllar per una administració correcta dels seus béns patrimonials. I aquestes dues vessants de la qüestió poden no coincidir necessàriament. Tanmateix, no hi ha dubte que han de prevaler els interessos generals i la funció social de la propietat.

Després del pronunciament del TSJC esmentat al començament, recorregut en cassació pel DPTOP, el qual afecta al terme municipal de Santa Perpètua de Mogoda, el conflicte jurídic més important que hi ha plantejat a hores d'ara a Gallecs és el destí de les 465 ha situades al nord de l'autopista A-7 pertanyents al municipi de Mollet del Vallès.

El Pla general municipal de Mollet del Vallès de 1982 va classificar aquesta superfície com a sòl urbanitzable no programat (SUNP). Aquesta és la seva classificació, amb independència de les voluntats que podien animar al Conseller de la Generalitat de torn i a l'Ajuntament de Mollet del Vallès quan van signar el conveni urbanístic de 1981, i que va possibilitar la urbanització de l'actual Barri de Can Borrell, alhora que preveia la classificació de (SUNP) per a Gallecs més amunt de l'autopista A-7. Des d'un punt de vista judicial seria poc rellevant que l'Ajuntament d'aquella època pogués creure que la classificació de SUNP només era una coartada davant de possibles reclamacions de reversió dels terrenys expropiats.

El SUNP és, tal com ho diu el seu nom, un sòl urbanitzable; un sòl amb vocació de ser urbanitzat; un sòl que, tard o d'hora, passarà dels seus usos agrícoles, ramaders o forestals a un sòl urbanitzat, amb carrers, habitatges, indústries, comerços, equipaments, etc. O sigui, un sòl que esdevindrà ciutat, "urbs", d'on etimològicament deriva urbanisme.

Se'ns podrà dir que es tracta de sòl urbanitzable, però no programat. Però això, ara i a Gallecs, no és suficient. D'una banda, la legislació estatal urbanística aprovada l'any 1998 elimina pràcticament la diferenciació entre el sòl urbanitzable programat i el SUNP. I d'altra banda, l'ICS i el DPTOP mantenen que tenen a Gallecs unes competències superiors a les que tenen a la resta de Catalunya, i que això els permet de decidir què s'hi pot fer, què no i quan, en aquests terrenys, fins i tot sense el consentiment dels ajuntaments dels municipis afectats. Aquest argument es fonamenta en el Decret Llei 7/1970 que va impulsar les ACTURS, encara que fins aquest moment no han aconseguit, ans al contrari, cap decisió judicial que ho avaluï.

Si les institucions democràtiques municipals (de moment els Ajuntaments de Mollet, Parets i Santa Perpètua de Mogoda) decideixen que els terrenys de Gallecs al Nord de l'autopista A-7, atesos els seus

valors mediambientals, paisatgístics, agrícoles, forestals, faunístics, etc. (valors que el propi Departament de Medi Ambient de la Generalitat de Catalunya ha reconegut) han de ser protegits i en conseqüència han de ser classificats com a sòl no urbanitzable, ho han de fer a través dels seu planejament urbanístic. Però aquest planejament urbanístic, després de les aprovacions municipals, ha de ser aprovat definitivament pels òrgans del DPTOP, i ja hem explicat abans quina era la postura que mantenen el DPTOP i l'ICS, i quins són els seus interessos en aquest territori que encara té 725 ha.

Així tenim que Mollet del Vallès ha modificat recentment el seu pla general, per canviar la classificació d'aquest sòl a no urbanitzable, i ha aprovat simultàniament un Pla especial de protecció que no ha estat aprovat definitivament pel DPTOP, la qual cosa ha motivat que el seu ajuntament hagi interposat el corresponent recurs contenciós administratiu. Tenim el cas de Santa Perpètua que en la revisió del seu pla general va classificar aquells terrenys com a sòl no urbanitzable; va veure com el DPTOP no li aprovava definitivament, i que acudint als tribunals ha obtingut una sentència favorable en primera instància, però que ha estat recorreguda per la Generalitat i caldrà esperar, un mínim de 4 o 5 anys, la decisió del Tribunal Suprem. I per últim, el cas de Parets del Vallès, que en la seva revisió de pla general, que està tramitant a hores d'ara, adopta també els criteris anteriors i que per tant veurà com el DPTOP no li ho aprova definitivament.

El debat que avui hi ha plantejat no és entre propietat pública o reversió, com diuen l'ICS i el DPTOP, sinó que es dona entre Gallecs protegit o no protegit. La nova cultura mediambiental, les decisions dels representats democràtics dels municipis implicats i una llarga reivindicació popular sembla que han de decantar la decisió cap a la necessitat de protegir aquest territori.

Davant d'això el "fantasma" de la reversió no ha de ser utilitzat per impedir el pas necessari cap a la protecció, sinó per trobar solucions en la recerca d'usos públics a Gallecs per justificar la seva propietat pública (ara sí en el sentit de domini públic) i per impedir que la reversió d'algun o alguns terrenys no suposi cap entrebanc important per a la seva protecció. Aturar els passos donats cap a aquesta protecció deixaria la iniciativa en mans de l'actual propietari del terreny, que ben clarament, per activa i per passiva, ja ens ha dit quina és la seva postura al respecte.

Els processos urbanístics estan pensats per ampliar la ciutat, el sòl urbanitzat. És lògic, des d'aquesta perspectiva, que la legislació urbanística no prevegi la possibilitat de fer marxa enrera, i per això es pot entendre perfectament la dificultat jurídica que l'aposta de la protecció de Gallecs comporta.